

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos etikos principai

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos etikos principai buvo suformuluoti atsižvelgus į 2003 metų Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją ir galiojančias tarptautines normines priemones, ginančias žmonių bei vietos tautų teises. Šie principai reprezentuoja tokius bendruosius siekius, kurie visuotinai priimtini kaip geroji praktika, taikoma vyriausybėms, organizacijoms ir asmenims, tiesiogiai ar netiesiogiai veikianti nematerialų kultūros paveldą, siekiant užtikrinti jo gyvybingumą, taip prisidedant prie taikos ir darnaus vystymosi.

Šie Etikos principai papildo Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją, jos įgyvendinimo direktyvas ir nacionalinę teisinę bazę. Jie galėtų tapti atspirtimi rengiant specifinius etikos kodeksus ir priemones, pritaikytus prie vietos bei srities sąlygų.

- 1) Bendruomenės, grupės ir, jei taikytina, asmenys turėtų atlikti **pagrindinį vaidmenį** saugant jų pačių nematerialų kultūros paveldą.
- 2) Turėtų būti pripažįstama ir gerbiama **bendruomenių, grupių ir, jei taikytina, asmenų teisė** tęsti nematerialaus kultūros paveldo gyvybingumui užtikrinti būtinas savo veiklas, raišką ir jos formas, taikyti žinias bei įgūdžius.
- 3) **Tarpusavio pagarba**, taip pat pagarba nematerialiam kultūros paveldui ir visapusiškas jo pripažinimas turėtų būti esminės vertybės, kuriomis būtų vadovaujamosi bendradarbiaujant valstybėms, bendruomenėms, grupėms ir, jei taikytina, asmenims.
- 4) Bendravimas su nematerialų kultūros paveldą kuriančiomis, saugančiomis, puoselėjančiomis ir perduodančiomis bendruomenėmis, grupėmis ir, jei taikytina, asmenimis turėtų būti pagrįstas **skaidriu bendradarbiavimu**, dialogu, derybomis ir konsultacijomis, taip pat jų **laisvu, tvariu sutikimu informavus iš anksto**.
- 5) Turėtų būti užtikrinta bendruomenių, grupių ir asmenų **prieiga** prie priemonių, objektų, artefaktų, kultūros ir gamtos vietovių bei atminties vietų, kurios būtinos nematerialaus kultūros paveldo raiškai, įskaitant ginkluotų konfliktų situacijas. Tradicinės veiklos, užtikrinančios prieinamumą prie nematerialaus kultūros paveldo, turėtų būti besąlygiškai gerbiamos, net jei dėl jų būtų varžoma prieiga platesnei visuomenei.
- 6) Kiekviena bendruomenė, grupė ar asmuo turėtų patys įvertinti savo nematerialų kultūros paveldą. Dėl šio nematerialaus kultūros paveldo **vertės ar vertingumo neturėtų spręsti tie, kurių jis nėra**.
- 7) Bendruomenėms, grupėms ar asmenims, kuriantiems nematerialų kultūros paveldą, **turėtų būti naudinga** jų moralinių ir materialinių interesų, susijusių su paveldu, ypač jo panaudojimu, tyrimu, dokumentacija, skatinimu, pritaikymu bendruomenių nariams ar kitiems asmenims, **apsauga**.
- 8) Nuolat turėtų būti atsižvelgiama į **dinamišką ir gyvąjį nematerialaus kultūros paveldo pobūdį**. Autentiškumas ir išskirtinumas neturėtų kelti susirūpinimo ir tapti kliūtimi saugant nematerialų kultūros paveldą.
- 9) Bendruomenės, grupės, vietos, nacionalinės ir tarptautinės organizacijos bei asmenys turėtų atsakingai įvertinti bet kokio veiksmo tiesioginį ir netiesioginį, trumpalaikį ir ilgalaikį,

galimą ir galutinį **poveikį** nematerialaus kultūros paveldo ar bendruomenės, kuri jį praktikoja, gyvavimui.

- 10) Bendruomenėms, grupėms ir, jei taikytina, asmenims turėtų tekti svarbus vaidmuo nustatant tokias **nematerialiam kultūros paveldui kylančias grėsmes**, kaip dekontekstualizavimas, suprekinimas ir klaidingos informacijos skleidimas, taip pat sprendžiant, kaip tokių grėsmių išvengti ar jas sumažinti.
 - 11) Turėtų būti reiškiamas visapusiškas pagarba **kultūrų įvairovei** ir bendruomenių, grupių bei asmenų tapatybėms. Formuojant ir įgyvendinant apsaugos priemones ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas **lyčių** lygybei, **jaunimo** įtraukčiai ir **pagarbai etninėms tapatybėms**, atsižvelgiant į bendruomenių, grupių, asmenų vertybes ir kultūrinės normas.
 - 12) Nematerialaus kultūros paveldo apsauga yra **bendrasis žmonijos interesas**, todėl turėtų būti vykdoma bendradarbiaujant dvišaliu, subregioniniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis; tačiau bendruomenės, grupės ir, jei taikytina, asmenys niekada neturėtų būti atskirti nuo savo nematerialaus kultūros paveldo.
-